

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՄԵՋ¹⁾

ԲՕՁԵԳԵՐԻ

Քսանեւոյսերորդ կիրակի

Այն երիտասարդը, որին արդէն նկարագրել եմ քեզ «Վարադ» անունով, մի քար դցեց Ադամի հօտի մէջ: Սա մի տեսակ զուարճութիւն է հոգեգալստեան տօնի օրը և անսլիտանին յաշոյունեց վիրաւորել ժառանգ սպասող մի ոչխարի: Ես բռնեցի նրան և լաւ քոթկեցի: Այժմ ուզում է գանգատուել ինծանից:

Բոխերլը, որպէս ցաւի ընկեր, առանձնապէս խղճում էր նրան և ուզում էր նրա համար փարախի մի անկիւնում թարմ խոտից տեղ պատրաստել, բայց եկաւ քոյրը և թախանձեց ոչխարը իրեն տալ: Բոխերլը ցնծութեան մէջ էր, որ Բարբէլը որեւէ ցանկութիւն է արտայայտում և անմիջապէս ոչխարը տուեց նրան: Աղջիկը ծանր կենդանին վերցրեց գոգնոցի մէջ և տարաւ իր սենեակը: Այնտեղ նա ոչխարի վերքը լուաց տաք ջրով, կտրեց նրա շուրջի բուրդը, ձէթի սպեղանի կապեց վրան և դրեց կողովի մէջ մաքուր դարմանի վրայ: Սկզբում ոչխարը ողորմելի կերպով բառաչում էր, բայց լետով հանգստացաւ և երախտագիտութեամբ նայում էր բարերարուհուն, որը տաք կաթ և թարմ արւոյտ էր տալիս իրեն: Ամենս էլ պատրաստ էինք վերքը կապելիս օգնելու, բայց Բարբէլը ամենն էլ ինքն էր անում: Մինչ այդ, ես դիտում էի նրա բնակարանը, մաքրութեամբ փայլող շորի պահարան, փոքրիկ դրասեղան, չահրա, պատուհանի վրայ ծաղիկներ: Յիշում ես Գրետխենի սենեակը: Երկնքի հետ մաքառող բազմաթիւ ֆառաստներ է ուղարկել Միֆիստոֆելը այնտեղ: Բայց դա միայն գեղեցիկ խօս-

1) Լուծայ 1909 № 7—8

քի համար է. այս դէպքում բոլորովին այլ է: Երբ ոչխարը նորից անհամդիստ եղաւ, նա քնքշաբար, ինչպէս երեխային, ասաց. «Դարձե՛ալ ցաւում է, հա՛» և սկսեց լրջութեամբ օրօրել դամբիւղը:

— Ինչի՞ նա էլ դէթ մի անգամ չի ծիծաղում, ասաց օչաղի մօտ կանգնած մայրըր:— Ախր ոչինչ չի փոխուել. ի՞նչն է խանդարում նրա ուրախութիւնը:

Եկաւ պառաւ Մարենցելը, որին հրաւիրեցին մեծ սենեակը, որովհետեւ շան հաչոցը վախեցնում էր ոչխարին: Լսելով մօր լացականութիւնը թէ Բարբելը երբէք չի ծիծաղում, ասաց.

— Տեսէք, եղունգների վրայ սպիտակ նշաններ չունի՞ արդե՛օք: Եթէ նշանները աչ ձեռքի վրայ են, երչանկութիւն է սպասում նրան. եթէ ձախ—դժբաղաւթիւն, իսկ եթէ նշանը չորրորդ մատին է, կ'նշանակէ փայծաղն է ցաւում, իսկ այդպիսի դէպքերում մարդը չի կարող ծիծաղել:

Անմիջապէս սկսեցինք դիտել մեր մատները և գաղտնի կերպով էլ Բարբելին: Ձախ ձեռքին ոչինչ չունի, միայն շատ դեղեցիկ է, աչ ձեռքի եղունգների վրայ կան մի քանի սպիտակ նշաններ: Մայրը խորհրդաւոր կերպով նայեց հօրը: Ուրեմն երչանկութիւն և ոչ մի հիւսնդութիւն:

Հապա ինչո՞ւ չէ ծիծաղում:

Առաւօտեան դէմ Փրսնցելը լսել էր Բարբելի աղաղակը: Տեսանք որ հիւսնդ ոչխարը դիշերով մի սև գառնուկ էր աշխարհ բերել: Ոչխարը լիղում էր նրան, իսկ Բարբելը կանգնել էր մօտը և արտասովոր կերպով նայում:

Ադամը շշնջաց կնոջը՝— լաւ եղաւ, կուրախանայ: Այժմ կայ մէկը, որին կարող է սիրել:

Բարբելը սկսեց խնամել թաւալուող փոքրիկ կենդանուն. ոչ ոք չէր համարձակուած մտնել նրա սենեակը: Միայն ճաշից լետոյ Ռոխերլին լաշողուեց մտնել նրա մօտ: Նա թղթի մէջ փաթաթած կաքովր ժապաւէն էր տանում գառան վրից կապելու համար:

— Դու սրան մի մեծ բան ես կարծում, ասաց Բարբելը, իսկ ժապաւէնը, որ գնել ես, քեզ համար պահիր:

— Ես չեմ առել. Կուլմբոկի աղջիկը ընծայեց ինձ:

— Ի՞նչպէս էս նուէրները ուրիշներին տալիս, ասաց աղջիկը շոյելով նրա գլուխը. — Ընծաները չի կարելի ուրիշներին նուիրել:

Տղան վիրաւորուած երեսը դարձրեց նրանից:

— Ինծանից ոչինչ չես վերցնում, իսկ ամեն պատահողից պատրաստ ես ամեն բան ստանալ:

— Ամեն պատահողից, ի՞նչ էս ուզում ասել, Բոխերլ:

Աղջիկը շրթունքը կծեց և աչքերը փակեց, կարծես սուր ցաւ զգալով:

— Երեխայ էս, Բոխերլ, ասաց նա քնքշութեամբ — այլևս երբէք այդպէս չ'իօսես: Ամեն պատահողից, միայն մէկին կարելի է սիրել:

— Ինչո՞ւ այլևս ինձ չես սիրում, բացականչեց տղան:

— Անմիտ, չէ՞ որ դու իմ սիրելի եղբայրն ես:

Տղան զրկեց նրան, ուժգին համբուրեց և դուրս դնաց:

Բոխերլը օրէց օր նկատելի կերպով դուռնաւում է և ինչ որ տարօրինակ արտայայտութեամբ նայում. նրա հայեացքը ինձ լաւ չէ թւում: Աչքերը քամուց հալածուող կայծի նման են թռչկոտում:

Իմ կենցաղս, փառք Արարչին, առայժմ վատ չէ: Աշխատանքները այժմ պակասել են: Հերկելը վերջացաւ, մարդագետինները մաքրած են և սանրած, երբեմն պէտք է լինում թափառել անտառում և վառելու համար նոր ցախ ժողովել: Այնուհետև հունձի համար պատրաստութիւններ են տեսնում. սրում են մանդարները, եղանները և փոցխերը ամրացնում, կառասալների ակները տեղերը դարսում: Փորում ենք բանջարանոցի հողը և կաղամբ ցանում: Պահապանի տեղ կանգնեցրած է խրտուիլակը, որը ես գեղեցիկ կերպով շինեցի Բոխերլի հին անդրալարախեթից, Ադամի քայքայուած վերնաղեւտից և գլխարկից, փայտից ու յարդից... Թէպէտ և ծեր նապաստակները չեն վախճնում դրանից, այլ նոյնիսկ ամառը նրա ստուերի տակ կաղամբ են կրծում: Մեր ձողէ ոստիկանից փախչում են միայն փոքրիկ, անփորձ նապաստակները:

Որովհետև այս գեղեցիկ գիշերներին մարդուս քունը միշտ չէ տանում, երբեմն ես էլ եմ խրատուխալի դեր կատարում: Բանջարանոցի կողքին ծաղկում է կեռասենին, նրա տալին եմ նստում գիշերները և զմայլւում: Ուրբաթ օրն էլ նստած էի սովորական սեղս: Տաք էր, երկինքը պատած էր ամպերով, սարի գաղաթներին փայլատակում էր կալծակը: Խորնթում ամենքը քնած էին. ամենայն սեղ լուռ էր. դադարել էին նոյնիսկ կովերի զանգակների զնգզնգոցները փարախում: Ոչ մի լուսատուտնիկ, միայն փայլակներն էին լուսաւորում ամեն կողմից: Կամացուկ մի փոքր անցայ, ականջ դնելով զոնէ հեռուից որևէ ծայն լսելու լուսով, ոչ մի ծպտուն: Խորին լուռթիւն էր սիրում: Նորից մօտեցայ խրնթին մտածելով՝ հանդիստ կաց, մարդկային սիրտ: Նկատեցի որ անկիւնում ով որ կանգնած էր աղչկայ պատուհանի մօտ: Պատուհանը բաց էր: Սենեակում մէկը լալիս էր, դառնադին ողբում, մօտը կանգնած մարդը ինչ որ ասում էր, որ ես չէի կարողանում հասկանալ. ըստ երևոյթին ուղում էր մխիթարել նրան: Ուսուցիչն էր նա:

— Մի՛թէ այժմ կարող ես դարձեալ սիրել ինձ, ասում էր աղչիկը:

— Խնդրում եմ, մեղաւոր մի համարի քեզ: Այդ բոլորը թող ինձ. ես քեզ չեմ ձգի:

Սենեակում հեկեկանքը շարունակւում էր:

— Խեղճ հայր, խեղճ հայր:

Ուսուցիչը դարձեալ կամաց խօսում էր և հանգստացնում նրան. նրա ծայրը յուզմունքից դողում էր, իսկ աղչիկը շարունակում էր լալ:

— Վաղ պէսք է ասէիր ինձ. ասում էր ուսուցիչը:

— Ես սպասում էի, որ Աստուած մահ կուղարկի ինձ. ես աղերսում էի նրանից այդ...

Այստեղ արդէն ես քաշուեցի իմ խուցը: Ի՞նչ ասաց ինձ ուսուցիչը զբօսանքի ժամանակ: Մի՛թէ... ոչ: Չեմ կարող մտածել ամենավատ բանի մասին, չեմ կարող անել այդ ծերունու պատճառով: Չէ՞ որ նա հիւանդ է, վատ կ'լինի նրա բանը— ահա ինչի մասին է խօսում նա ուսուցչի հետ:

Պառկեցի յարդիս վրայ, բայց մի անգամ էլ վեր կացայ և դուրս ելայ: Ամեն ինչ լուռ էր: Պատուհանի մօտ ոչ ոք չկար:

Երբ կրկին պառկեցի, մի բան անցաւ մտքովս. չէ՞ որ պատուհանը առանց վանդակի էր:

Թարգմ. ՕՐ. Ն. ԱՂԱՆԵԱՆ